

Nr 323.

Av herr **Olsson** i Broberg m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 92, angående anslag till en odlingsorganisation.*

Den strävan, som syftar till att det svenska jordbruket skall kunna framalstra den brödsäd, som landet behöver, är givetvis under förhandenvarande förhållanden föremål för en allmän och berättigad uppmärksamhet. Olika vägar härför föreslås. I de kungl. propositionerna nr 92 och 93 vill man gå fram mot målet genom bland annat forcerade nyodlingar. För att stimulera härtill och det ju förr dess hellre, erbjuder man odlarna avsevärda statsunderstöd, högre ju förr odlingarna kunna tagas i bruk. Mot denna tanke i och för sig är ju intet att erinra, men frågan blir, om det mål, man eftersträvar, ökade brödsädesskördar, redan under 1918 och 1919 därmed uppnås. Undertecknade betvivla detta, och styrkas vi i denna vår uppfattning av kungl. lantbruksstyrelsens utlåtande av den 13 februari 1918 så lydande:

»Den mycket kännbara, med varje dag allt svårare foderbrist, under vilken vårt jordbruk nu arbetar, har framtvingat en reducering även av dragarnas antal till det minsta möjliga, och det skick, vari dessa för närvarande i allmänhet befinna sig, är sådant, att man så gott som överallt i landet med skäl kan befara, att ett fullt tillfredsställande vårbruk icke med dem skall kunna utföras. Att under sådana förhållanden genom fördelaktiga erbjudanden locka till användande av dragkraften på alltid i hög grad arbetskrävande och ansträngande nyodlingar kan lätt få till följd en otillfredsställande och otillräcklig brukning av den gamla åkerjorden, vars produktionsförmåga därigenom kan bli mer eller mindre nedsatt. Hänsyn torde

härvid böra tagas jämväl till den rådande bristen på artificiella gödselmedel, vilken brist bör och även torde komma att verka hämmande på nyodlingar i större utsträckning. Utan tillgång till artificiella gödselmedel läser säkerligen mången nyodling komma att lämna mycket ringa avkastning; ifrågasättas kan ock, om icke de jämförelsevis obetydliga kvantiteter dylika gödselmedel, som kunna anskaffas, finna sin bästa användning på den gamla åkerjorden, detta i all synnerhet som den naturliga gödsels värde på grund av olämplig och otillräcklig utfodring nu torde vara vida mindre än under vanliga förhållanden.

Då anledning finnes befara, att kännbar foder- och gödselbrist kommer att råda jämväl under närmast följande år, synes det lantbruksstyrelsen ej endast att ringa utsikt finnes till åstadkommande av nyodlingar i tillnärmelsevis den av produktionskommittén angivna utsträckningen, utan ock att nyodlingar i dylik skala för närvarande lätt kunna verka till skada för vidmakthållandet av produktionen från den gamla åkerjorden.»

Vi kunna till fullo instämma i detta kungl. lantbruksstyrelsens yttrande, dock anse vi oss ej i sin helhet böra avstyrka sistnämnda proposition.

Med kungl. propositionen nr 92 är det däremot ett annat förhållande. Häri föreslås en ytterst vidlyftig och dyrbar organisation för åstadkommandet och kontrollerandet av de önskade nyodlingsarbetena m. m. Mot denna organisation, sådan den föreslås i sistnämnda kungl. proposition, är det som denna motion vänder sig.

Världskriget och kristiden hava fört med sig en hel del nya statsorgan, de så kallade kommissionerna. Utan att vilja bestrida, att extraordinära åtgärder krävts för att föra landet genom de uppkomna svårigheterna anse vi dock, att det varit lyckligare, om de ordinarie statsorganen i större mån än som skett utnyttjats i stället för att med slösande hand skapa nya. Ostridigt är, att kommissionerna ådragit sig en stor och allmän ovilja, icke minst hos Sveriges jordbrukare, och att en allmän önskan förefinnes om deras avveckling snarast möjligt. Under sådana förhållanden synes det som Sveriges riksdag borde vara mycket betänksam att medverka till skapandet av nya kristidsorganisationer. I kungl. propositionen nr 92 gäller det emellertid just nya sådana och det i utsträckning, som aldrig tillföre. En odlingskommitté, 26 odlingsråd och 2,376 odlingsnämnder om 3 à 5 personer vardera, alltså tillsammans en av staten avlönad personal på cirka 10,000 personer. Kostnaderna härför beräknas till 830,000

kronor per är utom vad kommunerna skulle tillsläppa, men torde i verkligheten komma att drabba statsverket med mer än dubbla denna summa.

Redan storleken av denna apparat och de kostnader densamma kräver synas böra verka avskräckande.

Tillse vi nu de olika organens uppgifter, så torde det genast framgå, att *odlingskommitténs* uppgift mycket väl kan överlämnas till kungl. lantbruksstyrelsen. Denna framhåller i sitt avgivna utlåtande, att i kommittén borde ingå såväl styrelsens chef som tvenne dess byråchefer. Och visar detta tydligt, att styrelsen anser sig böra hava ett avgörande inflytande i kommittén. Departementschefen åter har velat låta folkhushållningskommissionen få ett lika stort sådant som kungl. lantbruksstyrelsen. För dem, som anse kommissionernas avveckling och försvinnande som ett önskemål, torde strävan böra inriktas på att minska deras uppdrag, ej att giva dem nya, varigenom deras tillvaro kan förlängas.

Vad *odlingsråden* beträffar, så finnas ju redan jordbruksråd inom alla län och utses av hushållningssällskapens förvaltningsutskott (utom ordföranden). Lämnas nu åt hushållningssällskapens förvaltningsutskott att välja odlingsråden och vidtaga övriga åtgärder, lämpade efter befintliga lokala förhållanden, så torde häremot intet vara att erinra.

Komma vi så till odlingsnämnderna. Deras uppgifter återfinnas å sid. 6 i den kungl. propositionen och kunna i korthet sammanfattas i

*rådgivande,
kontrollerande,
fiskaliserande.*

Enligt av produktionskommitténs av Kungl. Maj:t godkända förslag till instruktion för dessa nämnder få dessa till uppgift:

1) att giva kommunens jordbrukare råd och anvisningar angående den odlade jordens utnyttjande på bästa sätt och de växtslag, som särskilt med hänsyn till kristidsförhållandena företrädesvis böra odlas;

angående den naturliga gödselns lämpliga tillvaratagande och behandling;

angående anskaffande av fullgott utsäde, konstgjorda gödselmedel, jordbruksredskap och maskiner med bränsle och smörjoljor, arbetskraft, hästar och foder såväl särskilt för odlingsföretag, varom under 2) här nedan förmåles, som även eljest;

2) att samråda med vederbörande jordbrukare inom kommunen angående de åtgärder, som å särskilda egendomar böra och kunna vid-

tagas för vinnande av ny odlingsmark, genom röjning av hag- eller skogsmark för dess iordningsställande till rationell betesmark eller genom uppodling av skogs-, hed- eller ljunghälsmark eller genom avdikning av ångar, mossar eller annan sidlänt mark samt, i den mån statsbidrag eller annat statligt understöd för dylikt arbetes verkställande finnes av nöden, lämna jordbrukaren sitt biträde och stöd härutinnan;

3) att övervaka, att jorden inom kommunen ordentligt skötes, och, om försummelse härutinnan iakttages, med alla till buds varande medel verka för att nöjaktig brukning kommer till stånd, i sista hand genom att om missförhållandet göra anmälan hos Kungl. Maj:ts befälningshavande med förslag till de åtgärder, som från det allmännas sida synas påkallade för jordens upphjälpande ur vanhävden;

4) att tillhandahålla odlingsråd och de myndigheter, varom nedan förmåles, de uppgifter angående jordbruksförhållandena inom kommunen, som av dem begäras, samt hos odlingsrådet göra de anmälningar och förslag, som av omständigheterna påkallas; och

5) att, i den mån Kungl. Maj:t därom förordnar, tillhandahålla staten med hjälp vid det administrativa ordnandet av dess verksamhet för odlingsarbetets främjande, samt att i övrigt övervaka, att de åtgärder till jordbrukets fromma, som inom kommunen från det allmännas sida föreskrivas eller påfordras, varda vidtagna och, i händelse av försummelse härutinnan, hos vederbörande myndighet därom göra anmälan.

Behöver vidare anföras för att bevisa, huru besvärande och där- före förhatliga dessa nämnder lätt kunna bliva. Det synes, som ville man på omvägar införa en ny vanhävdslag och överlämna dess tillämpning till folkvalda nämnder.

Ser man dessa nya statsorgan i sin helhet, så tyckes det, som om det svenska jordbruket skulle ytterligare komma att snärjas i ett nät av kommissioner, kommittéer, råd och nämnder, som skulle beröva detsamma all rörelsefrihet, initiativkraft och arbetsglädje. Häremot bör, anse vi, riksdagen ställa sig avvisande och därför bör icke heller denna organisation av riksdagen godkännas.

I stället bör man låta hushållningssällskapen, vart inom sitt område, på av dem lämpligast ansedda sätt verka för målet: »utsträckt nyodling inom snar tid och i övrigt ökad produktion».

Hushållningssällskapen hava häradsavdelningar, flerstädes socken-kommittéer, jordbrukskonsulenter, vandringsrättare, dikningsförmän m. fl., som redan vetat tillvinna sig allmänhetens förtroende och som härför kunna utnyttjas.

Då emellertid nya uppgifter givetvis kräva ökade utgifter, så torde medel till de här ifrågasatta böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande. I kungl. propositionen nr 92 föreslås till kostnaderna för odlingsråden ett belopp av 200,000 kronor, och torde det, helst om det får natur av förslagsanslag, böra bliva tillfyllest.

På grund av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 92 måtte till Kungl. Maj:ts förfogande för bestridande av hushållningssällskapens omkostnader för befrämjande av odlingsföretag anvisa
dels å tilläggsstat för år 1918 ett förslagsanslag av kronor 200,000,
dels ock å extra stat för år 1919 ett förslagsanslag av kronor 200,000.

Stockholm den 2 mars 1918.

Oscar N. Olsson.

i Broberg.

Arthur Gustafson.
Kasenberg.

Pehr Aug. Andersson.
Knäppinge.

Cornelius Olsson.

N. E. Nilsson.

John Jönsson.

Joh. G. Svensson.

Sig. A. Carlsson.

David Norman.

Jöns Jönsson.